

Isotretinoin

Informasjon til pasienter og foreldre

Utarbeidet av dr. med Tor Langeland

Spesialist i hudsykdommer

Denne informasjon er ment brukt i sammenheng med konsultasjon og den informasjon som er gitt der. Informasjonen kan ikke uten videre benyttes uten konsultasjon.

Dokumentet er beskyttet etter Åndsverksloven og kan ikke publiseres eller benyttes i kommersiell sammenheng uten forfatterens eksplisitte samtykke.

Isotretinoin, tidligere Roaccutane, er et A-vitamin-liknende stoff. Medikamentet reduserer hudens talgproduksjon. En viktig årsak til kviser (akne) er nettopp at talgproduksjonen er for høy. Isotretinoin går derfor direkte på årsaken til kviseproblemet. En viktig egenskap ved isotretinoin er at effekten av kuren i de fleste tilfeller vedvarer en tid, opptil et par år, etter at kuren er avsluttet. For en del pasienter vil det beste resultatet først komme en tid etter at kuren er over. Vanlig behandlingstid er ca. 200 dager.

Hvilke pasienter kan få isotretinoinbehandling?

Isotretinoin kan bare forskrives av hudlege og brukes ved problematisk akne, som ikke har latt seg behandle tilfredsstillende på annen måte. Det er restriksjoner på forskrivning av isotretinoin til kvinner i fruktbar alder, fordi isotretinoin **kan gi fosterskade**.

Hvordan gjennomføres behandlingen?

Riktig dagsdose vil være ca 0.5 mg pr. kg kroppsvekt pr. dag, som svarer til 2 kapsler pr dag til en person på 70-80 kg. Hele dosen tas til middag (rett etter). Hvis du har glemt å ta kapslene en eller flere dager, skal du bare fortsette med vanlig dose. Standard totaldose er 3-400 kapsler til personer som veier 60 kg, 4-500 kapsler til dem som veier 80 kg og 5-600 hvis vekten er over 100 kg. Det totale antall kapsler har betydning for tendensen til tilbakefall. Men det er ikke nødvendig å ta en høy dagsdose for å bli fort bra. Bedringen kommer like fort med en lavere dose. Hvis du synes at huden blir veldig tørr av behandlingen, kan du redusere dosen til én kapsel om dagen, evt. henholdsvis én og 2 kapsler hver annen dag. Hvis du en periode får andre medisiner, kan du bare ta noen dagers opphold i behandlingen uten at dette vil påvirke sluttresultatet. Du kan senke dosen en periode og evt. ta noen dagers pause i behandlingen uten at det påvirker effekten av kuren.

Spesielt for fertile kvinner

Fordi bruk av isotretinoin under graviditet med stor sannsynlighet fører til fosterskader, gjelder spesielle regler for forskrivning av isotretinoin til fertile kvinner. For det første kreves det bruk av sikker prevensjon. Dessuten kan isotretinoin forskrives bare for én måneds behandling om gangen. Resepter på isotretinoin til fertile kvinner er gyldige i bare 7 dager, og kan bare utstedes etter at det foreligger en negativ gravitest, tatt i løpet av de siste 4 dagene før forskrivningen.

Vanlige bivirkninger ved bruk av isotretinoin

1. Tørr, litt rødlig hud. Det kan oppstå eksem-lignende flekker, oftest på håndrygger og armer.
2. Tørre slimhinner, av og til sprukne lepper. Noen får neseblødning på grunn av tørrhet i nesen. Øynene kan også bli litt tørre. Dette kan være et problem for de som bruker kontaktlinser.

3. Kvisene kan bli forbigående verre, særlig hvis man har brukt annen, virksom behandling før kuren. I noen tilfeller, særlig med alvorlig acne på ryggen, kan det være aktuelt å dempe denne reaksjonen ved å bruke kortison-tabletter i starten av kuren. Hvis du opplever dette, skal du ta kontakt med oss direkte.
4. Ledd- og muskelsmerter kan forekomme. Noen blir mer støle etter trening.
5. Noe økt lysømfintlighet kan forekomme. Vær derfor forsiktig hvis det er sterk sol. Men det er ikke farlig å være i solen. Evt. kan du redusere dosen hvis du skal til Syden. Solfaktor hjelper.
6. Fettstoffs-kiftet påvirkes. Det kan komme en liten stigning i fettstoffer i blodet under behandlingen. Det går tilbake etter avsluttet kur, og har ingen praktisk betydning.

Bruk fuktighetskrem f eks Apobase krem/ lotion på tørr hud, leppepomade eller Ceridal lipogel på leppene, vær forsiktig med soling, unngå solarium, bruk solbeskyttelse i behandlingsperioden.

Bivirkningene er avhengig av dosen. Hvis du har plagsomme bivirkninger, kan du på egen hånd redusere dosen med én kapsel daglig, eventuelt redusere med én hver annen dag. Du kan også ta opphold i behandlingen i noen dager, uten at det påvirker sluttresultatet.

Kan det forekomme alvorlige bivirkninger ved bruk av isotretinoin?

1. fosterskade: Ved svangerskap under isotretinoinbehandling eller i tiden kort etter er det stor risiko for alvorlige fosterskader. Alle kvinner i fruktbar alder som skal benytte medikamentet må derfor forplikte seg til å ta nødvendige forholdsregler under behandlingen, hvilket innebærer sikker prevensjon og regelmessig graviditetstester. Legemiddelverket anbefaler at graviditet ikke påbegynnes før tidligst 2 mnd etter avsluttet kur. Det er intet som tyder på at sædceller skades. Derfor gjelder ikke tilsvarende restriksjoner for menn.
2. alvorlig hodepine: dette er meget sjelden, men kan gi uttalte plager og medfører at behandlingen må stoppes. Denne typen hodepine oppstår fortrinnsvis hvis isotretinoin benyttes sammen med enkelte andre medikamenter, for eksempel tetracyclin. Isotretinoin skal derfor ikke kombineres med tetracyclin. Hvis det blir aktuelt å ta andre medisiner under kuren, kan det eventuelt gjøres et opphold i isotretinoinkuren, uten at dette påvirker sluttresultatet.
3. leverskade: dette er sjelden, som regel lett, og går tilbake ved avsluttet behandling. Blodprøven, som skal tas etter ca 4 ukers behandling, viser om leveren påvirkes. Fordi medikamentet brytes ned i leveren, tilrådes forsiktighet med alkohol (som også brytes ned i leveren).
4. bukspyttkjertelbetennelse har forekommet: Dette er meget sjelden. Symptomene er kraftige magesmerter.
5. depresjoner: det har vært diskutert om isotretinoin kan forsterke eller utløse depresjoner. Dette er tvilsomt, men fortell oss om du er behandlet for depresjoner tidligere og ta kontakt med oss hvis du føler deg nedstemt under behandlingen.

Forekommer det varige bivirkninger etter bruk av isotretinoin?

For noen år siden ble det skrevet mye i norske aviser om alvorlige og irreversible bivirkninger etter bruk av isotretinoin. Det dreide seg blant annet om kronisk tretthet, konsentrasjonsvansker og kroniske smerter. Det var to rettssaker i Norge der pasienter søkte erstatning etter bruk av isotretinoin. I begge sakene ble det konkludert med at det ikke var noen sannsynlig sammenheng mellom de plagene pasientene hadde og deres tidligere bruk av isotretinoin. På bakgrunn av dette ble det også igangsatt undersøkelser i Norge, Sverige og England for å finne ut om det kunne være noe i påstandene om senvirkninger av isotretinoin.

I USA har det vært noen saker der det er hevdet at isotretinoin kan føre til ulcerøs colitt. Det foreligger noen juryavgjøresler som støtter dette. Imidlertid viser medisinske forskning at det ikke er grunnlag for å hevde dette.

På internett ligger det svært mye udokumentert og feilaktig informasjon om dette medikamentet.

Alle vitenskapelige undersøkelser har konkludert med at isotretinoin, brukt på riktig måte, er et sikkert medikament, som ikke gir senbivirkninger. Erfaringsgrunnlaget er nå mer enn 30 års klinisk bruk og flere millioner behandlede pasienter. I de siste årene har det blitt mer fokus på problemene med langvarig bruk av antibiotika. Dette har ført til at behandling av isotretinoin i behandlingen av acne har økt.

Hvor mye koster behandlingen?

100 kapsler Isotretinoin koster ca. Kr. 700.-. Medikamentet kan forskrives på blå resept etter individuell søknad. Forutsetningen for å få Isotretinoin på blå resept er at du tidligere har fått behandling med antibiotika, f.eks. tetracylin i minst 3 måneder. Det vil bli sendt inn en søknad om refusjon når det blir bestemt at du skal bruke medikamentet. Etter et par uker får du et brev fra Helfo om eventuell godkjenning. Du kan imidlertid kjøpe medisinen før du får godkjenning. Da må du betale alt selv, men du kan sende inn kvitteringen i etterkant for å få tilbake en del av pengene.

Hva slags kontroller gjøres under behandlingen?

Det må tas blodprøver før behandlingen og etter ca. én måneds behandling. Kvinner i fertil alder skal i tillegg ta graviditetstest før behandling, og deretter hver 4. uke gjennom hele kuren og til slutt 5 uker etter siste dose. Gravitetsten kan gjøres ved at du leverer en urinprøve på vårt kontor hver 4. uke. Du vil da også få ny resept.

Legekontroll skjer etter ca. 12 ukers behandling. Så fremt alt går greit og bedringen er tilfredsstillende, vil du vanligvis ikke trenge å komme til flere legekonsultasjoner. Du vil få mailadressen til legen, slik at du har direkte tilgang til legen mens kuren pågår, i fall du skulle ha behov for det.

Kan det benyttes annen aknebehandling under kuren?

Man kan bruke lokalbehandling, men lokalpreparater som inneholder a-vitaminlignende stoffer (Differin) bør unngås, da det kan bidra til ytterligere uttørring av huden. Andre tabletter skal bare brukes etter avklaring med legen. Antibiotika, spesielt tetracyclin skal ikke brukes.

Behandling etter avsluttet kur

Studier har vist at risikoen for tilbakefall reduseres betydelig hvis du etter kuren bruker Epiduo på de områdene kvisene var tidligere. Fordi Epiduo også tørrer ut huden, skal du ikke starte med Epiduo før et par måneder etter at isotretinoinkuren er avsluttet.

Er du i tvil om noe, eller det oppstår problemer; ikke
nøl med å kontakte oss!

Forfatter: Tor Langeland. Må ikke publiseres uten tillatelse av forfatteren.